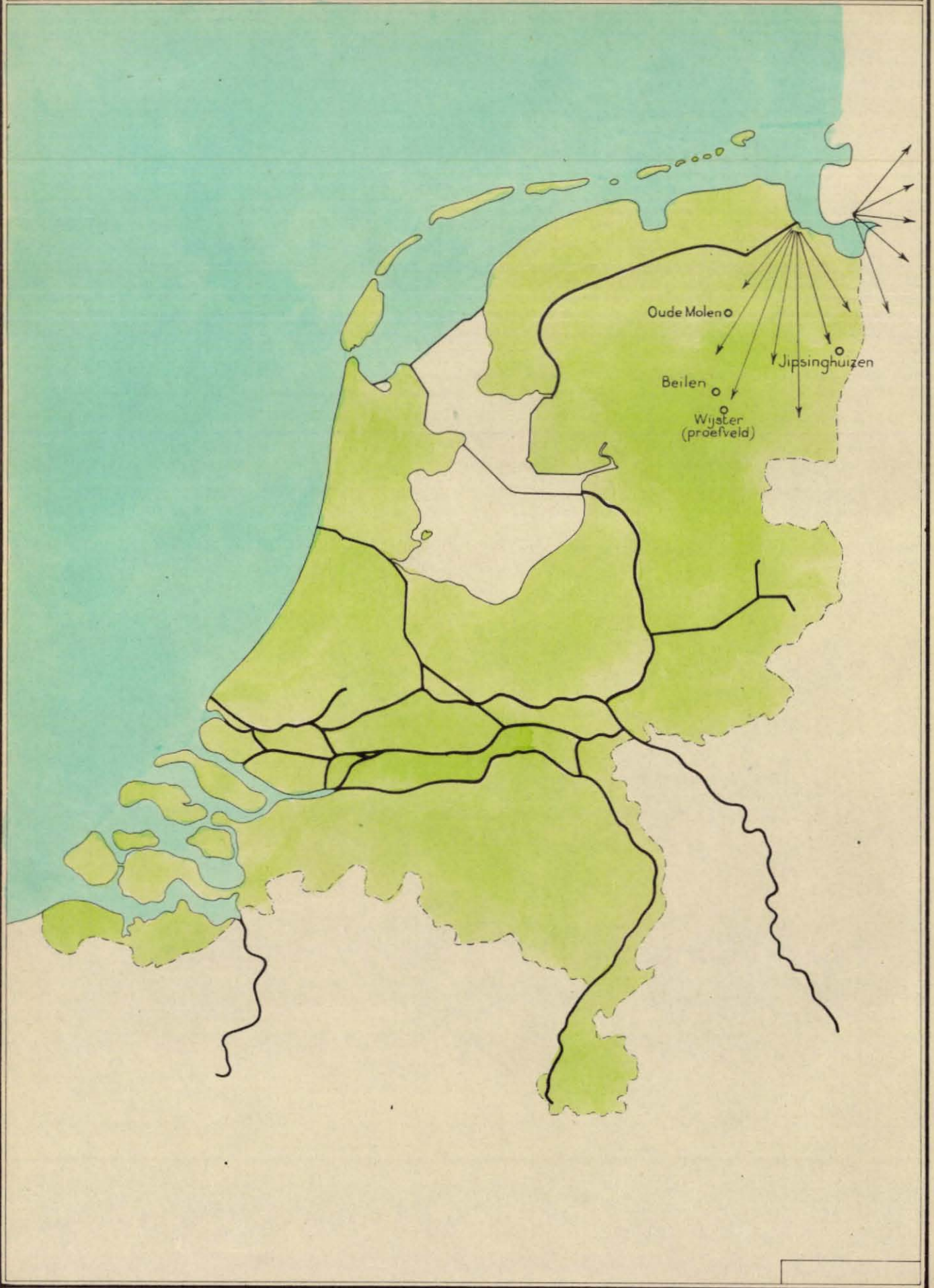

HET BEKLEIEN VAN ZANDGRONDEN

RAPPORT : Alg. 108.

R 205.

L.A.A.E. van Berde. Het bekleien van zandgronden omstreeks 1850-1905.
1943. 14 blz.

Reeds lang geleden heeft men door het aanwenden van slib uit de Waddenzee en de Dollard of door terpaarde zandgronden verbeterd. Slibbemesting dateert van + 1850 en dit nam weldra hand over hand toe. Het was niet alleen een bemesting, maar tevens een landverbetering. Niet alleen werd de opbrengst van het gewas groter, doch men kon ook meer gewassen telen, (klaver bijv.). Er werd van 1850-1910 dus veel met slib bemest. Daarna daalde het verbruik om tenslotte vrijwel geheel op te houden. De oorzaak lag in de toen optredende landbouwcrisis en het in de handel komen van kunstmest. Dit laatste leverde echter geen beter land. De slib werd vervoerd met kleine schuiten en gedurende de winter verwerkt.

In 1897 schreef J.Bs. Westerdijk een artikel over de slibbemesting. In 1900 werd door toedoen van de Commissaris van de Koningin in Groningen op verzoek van de Minister van Waterstaat opgericht "de Maatschappij tot vervoer en verkoop van slib uit de haven van Delfzijl", kortweg de Slibmaatschappij genoemd. De Inspecteur van de Rijkswaterstaat W.F. Leemans had reeds in 1895 een nota ingezonden, getiteld "Betr. de kosten van aanvoer van Zuiderzeeklei tot verbetering van heide en afgeveende gronden". De bedoelde klei kwam uit het Zwolse Diep. In 1905 werd de Slibmaatschappij te Delfzijl ontbonden. In 1910 verscheen nog een verslag van een Commissie over dit onderwerp.

Het Delfzijlse slik werd eerst gedroogd en daarna per spoor verzonden tegen speciale spoortarieven. Het drogen kostte moeite; het verzonden slib bevatte nog steeds 50 % water. In Duitsland wilde men het water uit het slik persen, doch dit ging niet. (Slechts uitvriezen is goed, zie R 234, Walter Tell "Schlick". In het winterhalfjaar is verdamping van slib onder afdaken voldoende om in de slik een vorsttemperatuur te verwekken bij 5° C luchttemperatuur. De slik komt dan droog als cement in de handel in zakken à 5 Mark per m³.)

De vraag of slibbemesting goed is, is positief opgelost. Drente zou b.v. zo vruchtbaar gemaakt kunnen worden als het noorden van Groningen. De vraag of dit economisch is, is nog niet opgelost. Welke zijn de toelaatbare transportkosten?

Hiervoor werden de vroegere afnemers van de Slibmaatschappij of hun nakomelingen opgezocht, althans voor zover nog mogelijk. Ook werden grondmonsters van deze beslikte terreinen onderzocht (door drs. J. Scheele). In 1904 werd te Wijster (Drente) zelfs een proefveld aangelegd. Voorts werden gegevens verzameld te Jipsinghuizen, Bellingwolde en andere plaatsen. Vele der Drentse boeren deelden uit eigen beweging mee, dat zij slibbemesting zouden toepassen, indien slib te verkrijgen zou zijn. De prijs, die zij wilden betalen, varieerde van f.5.- à f.8.- per m³. De meeropbrengst van de bekleide gronden boven naastgelegen natuurlijke gronden varieerde van 4 tot 74 %. De eerste beslikking geeft het meeste resultaat. Geregeld beslikte gronden worden hoger gewaardeerd dan onbeslikte. Er is beter wisselbouw op mogelijk. Na 5 à 10 jaar moet de slibbemesting worden herhaald. In het algemeen is de kleilaag slechts enige mm dik geweest; Linthorst Homan (Commissaris van Drente) bracht in Oudemolen 272 m³ op 6 ha. Aan deeltjes kleiner dan 20 µ bezit dit land thans 3,8 %, het naastgelegen land 0,3 %, zodat de verbetering op 3 % is te stellen. Feitelijk zou het dubbele of het 3-voudige aan slib nodig zijn.

Schr. berekent, dat de goede Drentse zandgronden per ha f.1500 in waarde zouden stijgen, indien men 832 m³ nat slib (met 50 % water), dus 416 m³ droog slib zou toevoegen.

Na 50 jaar bleek de betrekkelijk geringe beslikking nog duidelijk aanwijsbaar, zowel in het laboratorium als op het veld. De Wadden bevatten aan de oppervlakte fijner zand met vermoedelijk ongeveer 4 % klei. De bekleiing kan hier dus veel geringer zijn dan in Drente.